

QUAN LA LLENGUA ÉS EL PAISATGE
Isidor Cònsul

Albert Roig, Vedat. Pròleg de Josep M. Lloró. Epíleg de Xavier Lloveras. Premi Carles Riba, 1993. Edicions Proa. Barcelona, 1994.

Les tres obres que conec del poeta tortosí Albert Roig (Córrer la taronja, 1989, Que no passa, 1990 i Vedat, 1994) contrapunten un doble pivot que les singularitza i atorga una peculiar originalitat. D'una banda, la sucosa carnalitat d'una llengua que, si més no des d'una perspectiva lèxica, s'esforça a recuperar, mantenir i vitalitzar l'urc del dialecte tortosí. Per un altre costat, la flaca que l'empeny a pouar elements de l'estètica del Barroc, entesa en el seu sentit més ampli i amb el precedent de les velles estratègies medievals del trobar clus. I tot plegat, encara, sembla arrodonir-se amb l'embolcall d'un tercer pivot -o potser un escorta polivalent, per no moure'ns dels símls del bàsquet- que vesteix la seva poesia amb un alè de cosa nova, una certa aura de vocació experimental i poc transitada. De manera que trobo encara del tot encertada la definició que en féu David Castillo (Ser del segle, 1989) quan apuntava que la poesia d'Albert Roig, barroca en l'estil, fuig de fet dels preciosismes per a centrar-se en la conceptualització d'una exposició sensorial, radicalment experimental.

Si no fos que, a hores d'ara, l'expressió pot semblar suada i escarbotada per l'ús, diria que aquesta és una obra de diàleg i equilibri entre tradició i modernitat, i una poesia que s'afanya a seguir passeres d'estirp coneguda. Entre les indígenes, la de Foix em sembla evident i inevitable, i també la de Blai Bonet, sobretot el que neix de l'assimilació d'alguns giravolts de César Vallejo. En àmbits de literatura forània, i a banda l'essencial i hermètic poeta peruà, sembla que la sensibilitat barroca d'Albert Roig busca recer i agermanament en l'esplendor del cubà Jorge Lezama Lima. Ara bé, no tant en

l'exhuberància grassa i barroca que elaborà per al monument narratiu que és Paradiso, sinó en l'infern críptic d'una poesia que, capgirant la màxima gongorina, treballava per aclarir les tonalitats osbcures i maldava per enfosquir tot allò que era obvi. I trobo si més no curiós, que el poema Agua oscura, considerat de sempre una de les poètiques més singulars de Lezama Lima, sigui un enfilall de dècimes amb qualitats d'aigua i llot com alguns dels versos essencials que salten de la poesia d'Albert Roig.

El clos tancat del vedat

Es tracta, doncs, d'una línia fonamentalment conceptista que carrega d'importància la força de la llengua -d'una determinada llengua- i un patrimoni de lèxic particular que en el cas d'Albert Roig són els topants dialectals del tortosí. Un lèxic acolorit i d'efectes sensorials, ric i rar, capaç de donar forma, en ell mateix, als contorns d'una doble geografia física i espiritual: el marc d'un paisatge exterior i, alhora, els àmbits d'un paisatge de l'ànima. Vedat és aquest doble paisatge, el clos més amagat, l'espai essencial i la geografia del delta reflectida en els replecs interioritzats del poeta. Aquesta em sembla que és la seva coordenada fonamental, l'eix que amb giragonses críptiques el travessa d'una punta a l'altra. Es la força d'un espai tel·lúric que, en lectura paral·lela, es pot resseguir també en els dos textos aliens (de Zoraida Burgos, La Venècia increada, i de Perejaume, No pas com un paisatge circular...), incorporats al volum. Tots dos textos, a mena de poètiques germanes en l'esperit, contrapunten i afermen una poesia, la d'Albert Roig, profundament terral i arraïmada en els colors, olors, aigües i bladars del delta de l'Ebre.

Triomf de la retòrica

Vedat és un llibre difícil i la seva lectura demana, a més d'un notori

esforç d'atenció, l'ajut de tants diccionaris com sigui possible. L'opció del poeta aposta pel risc d'un cert hermetisme -que és del tot lícit, d'altra banda- però amb el perill de fer fugir dels seus versos més d'un lector nerviós i poc pacient. Just per a possibles lectors neguitosos, apunto que l'exercici de desmuntar hipèrbatons i trobar, quan hi són, els fils lògics de la sintaxi, ajuda enormement a desembolicar la troca de bona part dels poemes. També és cert, però, que així es trenca una de les gràcies d'aquesta poesia, la seva contundència abrupta, la força rústega i pairal d'uns versos que, sobretot, juguen a ser cantelluts i salvatges.

Vedat, doncs, suposa el triomf d'una certa retòrica conceptista pel que fa al joc de paraules, la dificultat del lèxic i l'embolic sintàctic. Ara bé, el poeta també s'hi gronxa en fantasies i floritures d'estirp més culterana. Escolteu, per exemple, l'esforç al.literatiu que surt d'aquests dos versos: Plomada de llum fosca, la presència/ de besllum, sulla al llindar, i els seus ulls/ flamissats... Torneu-los a llegir i deixeu-vos arrossegar per la cantarella en "ll" i "s", una doble al.literació per evocar, potser, la música terral d'una nit quan el cel -continua el poema- és una blanca mifa astorada i, pels cingles, els arbres són flames.

El darrer poemari d'Albert Roig (de fet Vedat és un únic poema) dóna fe d'una poètica intensa i abrupta, d'una veu que vol constituir-se en globalitat i que assaja de fer camí per bancals nous, marges esquerps, guarets poc transitats i rosts que s'allunyin de la tradició simbolista. Els caminadors que el guien per aquests aspres de madrigal són prou il.lustres i, de ben segur, acabaran d'arrodonir una obra que s'insinua important en l'avenir de la poesia catalana.

Isidor Cònsul